הוציאו לו יאת הכף ואת המחתה חפן מלא חפניו ונתן לתוך הכף הגדול

לפי גדלו והקשן לפי קשנו וכך היתה מדתה

נטל את המחתה בימינו ואת הכף בשמאלו:

גמ' מחתה (ש) תנא ליה שנטל את המחתה

ועלה לראש המזבח וחותה ויורד התם

מחתה דגחלים והכא מחתה דקטורת דתניא

הוציאו לו 🕫 כף ריקן מלשכת הכלים

ומחתה גדושה של קמורת מלשכת בית

אבטינם: חפן מלא חפניו ונותן לתוך הכף

הגדול לפי גדלו והקטן לפי קטנו וכך היתה מדתה: כף ביום הכפורים למה לי ימלא

חפניו והביא אמר רחמנא משום דלא אפשר

דהיכי נעביד נעייל והדר נעייל הבאה אחת

אמר רחמנא ולא שתי הבאות נשקליה

לקטורת בחופניו ונחתיה [למחתה] ש עלה

וליעול כי מטי התם היכי לעביד נשקליה

בשיניה ונחתיה למחתה יהשתא לפני מלך

בשר ודם אין עושין כן לפני מלך מלכי

המלכים הקב"ה על אחת כמה וכמה הלכך

לא אפשר וכיון דלא אפשר עבדינן כדאשכחן בנשיאים: נטל את המחתה

בימין ואת הכף בשמאל: יציבא בארעא

וגיורא בשמי שמיא יזו מרובה וזו מועמת

ואפילו בזמן ששניהן שוין וכמעשה דרבי

ישמעאל בן קמחית יי יזו חמה וזו צוננת אמרו עליו על רבי ישמעאל בן קמחית שהיה

חופן ארבעת קבין במלוא חפניו ואומר כל

הנשים זרדו וזרד אימא עלה לגג איכא

דאמרי בערסן וכדרבה בר יונתן דאמר

יפה בר יונתן אמר רבי יחיאל ערסן יפה

לחולה ואיכא דאמרי בשכבת זרע וכדרבי

אבהו סדרבי אבהו רמי כתיב ¹ותזרני [חיל]

למלחמה וכתיבי נהמאזרני חיל למלחמה אמר דוד לפני הקב"ה רבש"ע

זריתני וזרזתני אמרו עליו על רבי ישמעאל בן קמחית ״פעם אחת סיפר

דברים עם ערבי אחד בשוק ונתזה צינורא מפיו על בגדיו ונכנם ישבב

אחיו ושמש תחתיו וראתה אמן שני כהנים גדולים ביום אחד ושוב אמרו

עליו על רבי ישמעאל בן קמחית פעם אחת יצא וסיפר עם אדון אחד בשוק

ונתזה צינורא מפיו על בגדיו ונכנם יוסף (עם) אחיו ושמש תחתיו וראתה

אמן שני כהנים גדולים ביום אחד ת"ר שבעה בנים היו לה לקמחית וכולן

שמשו בכהונה גדולה אמרו לה חכמים מה עשית שזכית לכך אמרה להם מימי לא ראו קורות ביתי קלעי שערי אמרו לה הרבה עשו כן ולא הועילו

ת"ר יבקומצו שלא יעשה מדה לקומץ איבעיא להו מהו שיעשה מדה לחפינה

התם הוא דכתיב בקומצו אבל הכא דלא כתיב בחפניו אלא מלא חפניו

קטורת סמים דקה לא או דילמא יליף מלא מלא מקומצו ת"ש וכך היתה מדתה

מאי לאו שאם רצה לעשות מדה ׄ₪ אחרת עושה לא ה"ק וכך היה חוזר

וחופנה לפנים שמעת מינה ייחופן וחוזר וחופן דילמא שאם רצה לעשות מדה

עושה אי גמי שלא יחסר ושלא יותיר ת"ר ימלא קומצו יכול מבורץ ת"ל בקומצו אי בקומצו יכול אפילו בראשי אצבעותיו תלמוד לומר מלא

קומצו כדקמצי אינשי יהא כיצד חופה שלש אצבעותיו על פיסת ידו וקומץ

בוז.

מעשה הרבנות הל' יג:

תורה אור השלם 1. וְלָקָח מְלֹא הַמַּחְתָּה גַּחְלֵי אֵשׁ מֵעַל הַמִּוְבֵּח מִלְפָנִי יִיְ וּמְלֹא חְפְּנִיו קטרת סמים דקה והביא מבֵית לַפָּרכֶת:

ויקרא טז יב ויקרא טז יב 1. וַתַּוְרֵנִי חַיִּל לַמִּלְחָמָה. תַּכְרִיעַ קָמַי תַּחְתֵּנִי:

וַתַּאַזְרנִי חַיַּל לַמִּלְחָמָה תַּבְרִיעַ קָמֵי קַּבְּּלְּדְוּהָוּה וּנַבְּוּי, עַ קְבֵּי הַדְּתָּנִי: תהלים יח מ 4. וְהַרִים מִפֶּנוּ בְּקְמְצוֹ ים ביים ביים ביים מִסֹלֶת הַמִּנְחָה וּמִשַּׁמְנָה וְאַת כָּל הַלְבֹנָה אֲשֶׁר עַל המנחה והקטיר המזבח ַרִיחַ נִּיחֹחַ אַוְכָּרֶתְהּ לַיְיָ: ויקרא ו ח

ויקרא ו ח וַהַבִּיאָה אֵל בְּנֵי אַהַרֹן 5 הַכְּהֲנִים וְקָמֵץ מִשְּׁם מִלֹא קָמְצוֹ מִסְּלְתָּה וִמִשַׁמְנָה עַל כָּל לְבֹנְתָה וְהַקְּטִיר הַכּהֵן אֶת אַזְכָּרָתָה הַמִּוְבַּחָה אִשֵּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיִי:

מוסף רש"י

י. יציבא. אזרחי (ערובין ט.). ותזרני. מסר מ' לשון מזרה (נדה לא.). ותאזרני. לשון חגירת כח במתנים (שם). זריתני. מן הברור ואחר כך זירותני (שם). יכול מבורץ. מבלבן יכוד מבורץ. מכנכן ויולא לכל לד (ויקרא ב ב) גדוש, לישנא אחרינא שיש קמח בין ראשי אלבעותיו לפס ידו (מנחות יא, לגי׳ הב"ח). ת"ל בקומצו. והרים ממנו נקומלו (שם) לין לך כשר אלא מה שנתוך הקומן (ויקרא ב ב). בראשי אצבעותיו. מעט עד שלא יגיע עד פס ידו מכנים לידי אלבעומיו ודוחק בקמח והקמח נכנס במוך ידו (שם). חופה שלש אצבעותיו על פיסת ידו וקומץ. וזהו קומן במשמע לשון הענרית (ויקרא ב ב).

רבינו חננאל

הוציאו לו את הכף ואת המחתה כו'. ואוקימנא למחתה דמתניתין מחתה (גרועה) (גדושה) מליאה מלישכח ריח המורח חפניו כתיב. ואסיקנא משום דלא איפשר כו׳ משוטא (היא). יציבא בארעא וגיורא בשמי שמיא משל הוא כלומר למעלה, הגחלים בימין והקטרת בשמאל. ושנינן שיש בה גחלים שלש סאין. ועוד היא [חמה]

יטרו, ביי היי היי היי און (היים) (דורצה) (דורצה) (דורצה) (דורצה) (דורצה) (דורצה) (דורצה) (דורצה) (דורצה) לנושאה, והקטורת מלא חפניו וצוננת. פי׳ זרד זרדו. לשון זרד הם עשבים כגון חבילי זרדין. כלומר, ל) רבתי חבילת קמחית עלה לגג, דתנו רבנן התולש עשבים והמזרד זרדים אם לאכילה כגרוגרת אם לבהמה כמלא פי הגדי. ומפני מה היו בניה בינה הגבה וחוב בכן הונה של פשבים התמודה הדרים אם התפכיח בגדונה הם בבתמוד בכנה אל פי הוגדי המפני מה היד בניה. בעלי כת, יש אומרים שהידלתן בערסון שהוא שני לסולת ומאמץ הכח, רוש אומרים בשככת דוני מכו שהיחה עושה בת שבע. אם שלמה כדכתיב ותזרני חיל למלחמה. כלומר זריתני כדכתיב זורה את גורן השעורים, ווירותני אימצתני. כל העולם נוצרים מז הברור שבטיפה של שכבת זרע ואני מז הברור שבברור. ואמרה זכיתי לשבעה בנים הללו, כי לא ראו קורות ביתי קלעי בן הברוח שבריטהו של שכבות רגו רבני הגד כן הדבר שבבות האמה הרכורי בשבבות בים הירה, כי את זאו קרות בית קלבי שער ראשי שהימה צונות ביותר. נוגר בכן מלא קרמצו (בקומצו) שיהא קומץ ונוטל בקומצו, שלא יעשה מידה לקומץ ויהיה קומץ בה אלא לעולם לא תהיה קמיצה אלא בידו של כתן. איבעיא להו מהו לעשות מידה לחפינה. ת״ש מדתנן כך היתה ודופן בפנים 3) על המחתה אלא בחפניו. ת"ר וקמץ משם מלא קומצו מסלתה משמנה. יכול מבורץ, כלומר יהיה שותת יורד מאחרי אצבעותיו, ומחוץ של אצבעותיו. תלמוד לומר והרים ממנו בקומצו מסולת המנחה. כלומר אין לך אלא מה שבתוך הקומץ. הא כיצד, חופה שלש אצבעותיו על פיסת ידו וקומץ

הוציאן לו. השתא לפני מלך בשר ודם אין עושין כן. תימה לי והאמר לקמן (דף מט:) נוטל הבזך בראשי אלבעותיו

והדר נעייל קטורת בחפניו: הבאה אחם אחר רחמנא. בגחלים ויש אומרים בשיניו והיכי עביד הכי השתא לפני מלך בשר ודם ובקטורת ולא שתי הבאות דכתיב (ויקרא מז) ולקח אוווי הכהן מלא אין עושין כן ויש לומר דהתם אינו אלא מושך הבוך אללו והבוך

אינו מונח באויר אלא על ידו הוא מונח ומושכו אצלו בשיניו כדי לחפון פעם אחרת אבל לימשוך למחתה בשיניו ולאחותה אארעא לאו אורח ארעא אבל תימה לי לעביד למחתה בית יד ארוך דבלאו הכי אמרינן לעיל דביום הכפורים ידה ארוכה ויעשה לה בית יד ארוכה שתגיע עד בית השחי ויתפוש אותה בבית השחי וראש המחתה תהא מונחת על ידיו או על זרועו השמאלי וכי מטי לפנים ישלשל ידיו עד הרלפה וישמוט ידיו בנחת מתחת המחתה ויושיב המחתה על הרלפה וי"ל כיון דבעינן מלא המחתה גחלי אש אי אפשר שלא יפור מהן קלת אי הוה עביד הכי אי נמי י"ל לפני מלך :נשר ודם אין עושין כן כו׳

וכך היתה מדתה מאי לאו שאם רצה לעשות מדה עושה כו'. מימה אמאי לא קאמר כך היה מדתה של הכף כשיעור חפניו של כל כהן גדול הגדול לפי גדלו והקטן לפי קטנו היו עושין כל שעה כף אחת כפי אותו שיעור יש לומר דלמה היה להם לעשות כן אדרבה טפי ניחא אם הכף היתה גדולה יותר דאי שוה למלא חפניו היתה אם כן כשמערה מחפניו לתוכה אי אפשר שלא יתפזר ויפול לארך מעט: • וון היא עבודה קשה שבמקדש. סבירא ליה כמאן דאמר בפרק אלו מנחות (דף עה:) שהיה קופל אחד לשנים ושנים לארבעה אבל לתנא דבי רבי ישמעאל דאמר פותתן עד שמחזירן לסולתן אינה עבודה קשה יותר משאר מנחות:

הוציאו נו. מלשכת הכלים: וכך היחה מדחה. מפרש בגמ': גב" מחסה דקטורת. לחפון מתוכה: נעייל. מחתה

> המחתה גחלי אש מעל המזבח ומלא חפניו וגו' והביא מבית לפרוכת: כדחשכהן בנשיחים. כף חחת מלחה קטרת ים: מרובה. וכבידה ליקח לריכה ימין: אפי׳ בומן ששניהם שוין. כהן שחפניו גדולים וחופן שלשת קבין אפילו הכי כיון דברוב כהנים גדולים גחלים מרובים מחפניו נוטל כף בשתחל: קימחית. שם חתו: עלה לגג. גבר על כולן: איכא דאמרי. האי זרד בערסן קאמר ויפה הוא לחולה וסתם נשים מעוברות חולות ואוכלות (י) זריד וערסן שהן מיני מאכל חיטין כדאמריגן במסכת 0 (ברכות (דף לו.)) חילקא חיטי דמיתברי באסיתא לתרי תרי טרגים לחלת חלת זריד לארבע ארבע ערסו לחמש חמש והכי קאמר כל הנשים מעוברות תקנו להם זריד וערסן להברות אותן והעוברים ואותן של אמי גבר על כולן: (מ) איכא דאמרי בשרבת זרע. קחמר שחין יצירת הוולד מכל הטיפה אלא מן הבירור שבה זרד לשון חבילי זרדים טודי"ל כלומר בירור טיפה שקלטה אמי הורד (מ) גדל ועלה לגג: וחורני. לשון זורה את גורן השעורים (רות ג) מברר את הטיפה: ווירותני. הזרתני מן הבירור שבה: פעם אחת. יוה"כ היה: לינורת. רוק: לת רתו קורות ביתי כו'. ראיתי בהש"ם ירושלמי מי כל כבודה בת מלך פנימה ממשבנות זהב לבושה אשה לנועה ראויה לנאת ממנה כהן גדול הלבוש משבלות זהב: הכי גרסינן תנו רבנן בקומלו שלא יעשה מדה לקומן. והרים ממנו בקומלו ולא שיעשה כלי למידת קומלו וימדוד בו קומץ מן המנחה: חבל הכח לח כתיב בחפניו. וחם עשה מדה מחזקת חפינתו מלא חפניו והביא קרינן ביה: יליף מלא. דכתיב קרא אחרינא וקמץ משם מלא קומלו (ויקרא ב) מה להלן בקומלו יקמוץ ולא במדה אף כאן בחפניו: מאי לאו. וכך היתה מדתה דקתני הכי קאמר אם בא לעשות מדה לחפינה כן יעשה הגדול לפי גדלו והקטן לפי קטנו: לא הכי קאמר וכך היה חוזר וחופנה לפנים. מערה אותה לתוך חפניו מן הכף ונותנה על הגחלים שבמחתה: שמעת מינה כו'. ולקמן (דף מט.) בעינן לה: דילמה שהם רלה כו'. כלומר לה הא ולא הא תפשוט מינה דדחינן לך להכא ולהכא: אי נמי. הכי קאמר כך היתה מדתה מלא חפניו מלומלמין: מבורץ. מבלבלין מכל לד ויולא: אי בקומלו. דדייקינן יכול

בראשי הלבעותיו יקמון מעט וכל

כמה דמחוסר טפי מעלי ח"ל מלא:

שם מתמתה. ואפ"לו בזמן ששניהם שוין בגון [דר") ישמצאל בר". החם נמי היה קטורת מרובה שהיה חופן די קבין ובמחתה לא היה רק ג' קבין, אלא לא דק. זיריתגי וורותגי, לשון זריזות הוא ולא מלשון זרד זירוןדן, ואט"ג דמייתי ליה עלה, ודלא כפי" הקונטרס א). ובולם שימשו בבהוגה גדולה. כגון שאירע פסול באחד מהן ולא היה אז אותו ששימש ראשון במקום כ"ג שם, דהא

סשיטא שלא קברמם מדשבח הוה לה. דא ראו קורות ביתי קדעי שערי. בשנה שהימה יכולה לכסומם. שדא יעשה סדה דקוסיץ. פירש בקונטרס שלא יעשה כלי למדת קומנו, ואין נראה לרבינו שמואל דקומדן [דוקמד] משמע שיש לו לקמוץ בידיו ולא שיעשה מדה לקומץ, ועוד דפשיטא ליה דמופן וחזר וחופן גבי קטורת, ואי כפירוש הקונטרס יש להוכימ משם דילפינן מלא מלא דקטורת (מקומץ),

קלוקן, שהי לפניען מלא מלא מחומן (ואאין לריך לחפון כלל אלא יעשה כלי נמלא מחזיק מלא מדח חופניו למה לריך להיוח חופ וחופן שזו היא עבודה קשה שבמקדש בדאמריען בסטוך, אלא דיאי בין מלא מפניו בין מלא קומלו ושמע ממילא שלריך לחפון ולקמות. על כן נראה לרביט שמואל לפרש שלא יעשה מדה לקומך היינו שלא יחן תחלה מדח קומלו בכלי ואח"כ יקמוך אלא בקמילמו יש לו למוד. וטעמא דחופן וחזר וחופן משמע ליה משום דכמיב מלא חפניו והביא מבית לפרוכת שמלא חפניו יש לו להביא לפני ולפנים

ולא בפלי, ומה שהתרט להביא בכלי הייט משום דלא אפשר כדאמריטן לתקנו, הלכך צריך לחפון בפנים ולהניחו בחופניו ושבקיה לקרא דרא בפלי, ומה שהתרט להביא בכלי הייט משום דלא אפשר כדאמריטן לתקנו, הלכך צריך לחפון בפנים ולהניחו בחופניו ושבקיה לקרא

לקמן מח: לעיל מג: זכחים סד. [חמיד כח:],בח עד: פסחים עה:ן, ג) ועירובין ט. ב"ק , ד) [נדרים מא:], נדה לא, ו) [ל"ל מב.], ד) ותאורנין, ז) ותוספתא יתנות פן, "ה" [מוספתה ספ"ג ע"שן, ה" [בס"א: הגמון], ט) [לקמן מט.], ') מנחות יל., ל) [במדבר 1], () [כ"ל מו"ק יג:], () [יומל פ"ל ה"ל], () [יומל פ"ל ה"ל], ט שייך לע"ב, ()

הגהות הב"ח

(א) גמ' מחתה הא תנא ליה נכול כו׳: (ב) שם מלשכת: (ג) שם נשקליה לקטרת בחפניו ונחתיה למחתה דגחלים עלויה וליעול כי מטי להתם היכי לטביד: (ד) שם וכמטשה לעביר. (ז) שם וכמעשה דרבי ישמעאל בן קמחית (זו חמה וזו לוננת) תא"מ ונ"ב מפי" רש"י משמע דלא גרס ליה: (ה) שם מאי לאו שאם רצה לעשות מדה עושה כל"ל ותיבת מחרת נמחק: (1) רש"י ד"ה הבאה כו' דכתיב ולקח מלא המחתה וכו' כצ"ל בו' ואוכלות וזכידו תו"מ ונ״ב ס״ל ולוכלות מעשה קדרה וערסן: (לו) שם ל"ה ואיכא דאמרי כל"ל: (ע) שם שקלטה אמי הזרד גבר ועלה לגג:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] רש"י ד״ה הבאה אחת וכו׳ ולקח הכהן. מלת הכהן נמחק ונ״ב עי׳ ש״י:

> לעזי רש"י טודי"ל. קנה, גבעול.

תום' ישנים

הכא מחתה דקמור הקשה ה"ר אלחטן דהכא משמע שהיו מקטיריו משמע שהיו מקטירין הקטורת בתוך המחתה וכן משמע נמי בקרא דכתיב [ראה במדבר טו, ו:יו] וקחו איש מחתתו ותנו בהן אש ושימו עליהן קטרת, וכן גבי נדב ואביהוא, ואילו בסדר תמיד משמע שהיו עושין . אותו ע"ג מזבח הפנימי. דתנן התם [תמיד לג, א] מי שוכה במחתה לבר את הגחלים על המובח הפנימי זכמנים על המוכח הפסמה, ורדדן בשולי המחמה, ואמרינן נמי כשהיו חוזרין הכהנים המכניסין את הקטורת בפנים והמחתה ביד אחד, אלמא לא היה שם נשרף, ועוד תדע שהיה לריך מזבח הפנימי. ואומר רבינו כי של יוה"ר וודאי היה נשרף במוך המחתה מלחה גחלי אש כי לא היה מובח לפני ולפנים כי אם ארון או אבן שתיה בבית שני, אבל של המובח, [וקטורת] דנדב ואביהוא ועדת קרח שהקריבו במחתה הוראת שעה היתה וגם היה על המובח החיצון ולכך היה לריך להיות

א) עיין בפ׳ המפלח דף לא וברש"י שם ודברי החו"י כאן חמוה ועי׳ ש"י.

ובמחבת